

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378.147+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Андрущенко О. А. – д-р філол. наук, проф., перший проректор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Дорожко І. І. – д-р філос. наук, проф., завідувач кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Жерновникова О. А. – д-р пед. наук, доц., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, доц., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, проф., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Трубавіна І. М. – д-р пед. наук, проф., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Турішева Л. В. – канд. псих. наук, доц., доц. кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Шлюз Б. – д-р наук, проф. Жешувського університету; Польща.

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна.

Затверджено Вченою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 2 від 10.03.2017 року)*

П86 «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (11 квітня 2017 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х. : «Стиль-Издат», 2017. – 330 с.

Збірник містить матеріали доповідей з актуальних психолого-педагогічних проблем освіти і виховання у середній та вищій школі: історія, теорія і досвід.

Збірник розрахований на наукових і практичних працівників у галузі освіти, докторантів, аспірантів, магістрів і студентів вищих навчальних закладів.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017

успішного досягнення цієї мети важливо мобілізувати зусилля педагогів з різних країн, бо тільки в такому випадку можливо виховати покоління, яке відрізняється високим рівнем сформованості цієї компетентності.

Список використаних джерел

1. Зеленська О. М. Формування полікультурної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. ... дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / О. М. Зеленська О. М. – 2012. – 19 с.
2. Песков И.В. Теоретические основы разработки системы поликультурных компетенций [Электронный ресурс] / И.В. Песков // Электронный научный журнал Российского государственного педагогического института им. А. И. Герцена. – 2000. – ноябрь. – Режим доступа : <http://emissia.org/offline/2008/1287.htm>.
3. Портера А. Межкультурное образование : теория и практика [Электронный ресурс] / А. Портера. – Режим доступа : <http://www.studfiles.ru/preview/3800213/page:29/>
4. Щербакова А.В. Формування полікультурної компетентності у студентів-медиків у навчально-виховному процесі вищого медичного навчального закладу : дис. ... автореф. канд. пед. наук : 13.00.04 / А.В. Щербакова. – Старобільськ, 2015. – 357 с.
5. 劉美慧, <多元文化教育研究的反思與前瞻>人文與社會科學簡訊. 12-4. 2011/9, 頁56.
6. 张美瑶 <多元文化教育改革的省思> 教育学报 2009年6月 321-340页.

УДК 377.36

АКТУАЛІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

А. Я. Цюприк, м. Львів

Обґрунтовано основні характеристики навчальної діяльності та виявлено її особливості в умовах самостійної науково-пошукової роботи студентів, основні напрями та потенційні можливості оновлення сутності та організації самостійної діяльності студентів у вищому навчальному закладі. Сформульовано концептуальні засади самостійної діяльності студентів на основі компетентнісного підходу.

Ключові слова: самостійна діяльність, навчальна діяльність, студенти вищого навчального закладу, компетентнісний підхід.

The main characteristics of the learning activities have been substantiated. The peculiarities of the training activities in conditions of students' independent scientific and research work, the main directions and potential for updating the essence and organization of students' independent activity at higher educational establishments have been identified. The conceptual foundations of students' independent activity on basis of competence approach have been determined.

Key words: independent activity, learning activity, students of higher educational establishments, competence approach.

На сучасному етапі розвитку суспільства фахівцю необхідно мати високий рівень умінь самостійної діяльності, щоб бути конкурентоспроможним спеціалістом, який у змозі знайти необхідну інформацію та застосувати її на практиці. Серед пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти одним із найважливіших є проблема самостійної діяльності студентів ВНЗ. У традиційній системі навчання самостійна

діяльність студентів переважно спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок, а розвиток самостійності, як риси особистості, ставиться як вторинна мета.

Тенденцією сучасної освіти є прямий зв'язок між рейтингом навчального закладу і питомою вагою кредитів, виділених на вивчення історії, культурології, іноземних мов, філософії, незалежно від спеціальності. Роль і значення гуманітарних дисциплін у ВНЗ негуманітарного спрямування не потребують доведення їх важливості та необхідності. Очевидним є, що суто професійних знань не достатньо для формування високоосвічених фахівців. Одночасно залишаються важливими вивчення і подальший розвиток принципів упровадження гуманітарних знань, конкретні методики роботи, навчальні технології [3, с.5].

Якісна гуманітарна підготовка в результаті приводить до здатності сприймати інноваційні технології, забезпечує інтелектуальний розвиток студентів. У процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін потрібно навчати студентів оволодівати новими знаннями і вміннями для результативної майбутньої професійної діяльності, оптимально використовуючи ресурси самостійної діяльності. Значення гуманітарних знань сьогодні недооцінюється, але «саме гуманітарні науки розвивають у людині такі якості, як порядність, відчуття прекрасного, відповідальність, людяність. Тому не вузького спеціаліста, обмеженого межами своєї спеціальності, а освічену у вищій мірі людину повинен готувати вищий навчальний заклад» [1, с.29].

Суспільні дисципліни повинні служити засобом постійної передачі студентам професійно корисної інформації, оновлення та збагачення знань зі спеціальності, бути засобом досягнення, в першу чергу, цілі підвищення рівня освіченості, ерудиції в межах своєї спеціальності, адже робота на професійному рівні потребує постійного вдосконалення майстерності, поповнення професійних знань.

Самостійна діяльність сполучається з різними формами організації навчального процесу, такими, як лекція, семінар, курсове проектування, навчальна практика. Найбільш ефективними формами активізації самостійної роботи студентів під час лекційних занять є: проблемна лекція, невелика письмова робота наприкінці викладу лекційного матеріалу, написання рефератів і виступ студентів з доповідями, розв'язання проблемних задач і проведення ділових ігор. Особливістю організації самостійної діяльності при вивченні суспільних дисциплін є розв'язання проблемних задач, тобто конкретних соціальних ситуацій. Викладач виступає організатором індивідуальної діяльності студентів з поглибленого розгляду теоретичного матеріалу, формує вміння та навички його практичного застосування. За порівняно короткий термін формується професійна компетенція.

В основі компетентнісного підходу знаходиться здатність і готовність спеціаліста самовизначатися, самореалізуватися, саморозвиватися [2]. Професійно розвиваючись, фахівець створює щось нове в своїй професії, нехай навіть у малих масштабах (новий прийом, метод і так далі). Він несе самостійну відповідальність за вирішене, визначає цілі, виходячи з власних ціннісних підстав. Використання компетентнісного підходу у вищій школі в контексті підвищення якості самостійної діяльності студентів має спиратися на такі основні положення: здатність студентів як майбутніх фахівців самостійно розв'язувати проблеми в різних сферах та видах діяльності, широке застосування соціального досвіду студентів: створення

дидактичних та матеріально-технічних умов для ефективної самостійної діяльності студентів; тісний взаємозв'язок самостійної діяльності з іншими формами навчальної діяльності, адекватна оцінка та самооцінка самостійної діяльності студентів.

Особливостями самостійної діяльності, пов'язаними з навчальним процесом у конкретному типі навчального закладу, є її зв'язок із майбутнім фахом і врахування вікових особливостей студентів. Самостійна діяльність пов'язана зі змістом гуманітарних дисциплін організується на засадах гуманізації, завданням цих дисциплін є розвиток у студентів загальнолюдських цінностей та інтересів. Зокрема, суспільні дисципліни сприяють розвитку самостійного мислення та водночас є засобом: формування професійного світогляду та компетентності; оновлення та збагачення знань; підвищення рівня освіченості, ерудиції; розширення професійного кругозору; творчого зацікавленого ставлення до професії; постійної передачі студентам професійно корисної інформації.

Технології самостійної діяльності в контексті компетентнісного підходу поділяємо на модулі особистісних і діяльнісних технологій. При використанні особистісно орієнтованих технологій головною метою навчання є розвиток студента як особистості, формування у нього потреби в самоосвіті та самовизначенні у навчальних і життєвих ситуаціях, усвідомлення особистої відповідальності за результат навчання. Знання, вміння і навички студента в цьому випадку розглядаються не як мета навчання, а як засіб розвитку особистості. Прикладом особистісно орієнтованої технології є самостійна робота організована в малих групах. Студенти перевіряють знання один одного за заздалегідь визначеною викладачем схемою: аналізують відповідь партнера, доповнюють та оцінюють її.

Серед значущих якостей сьогоденних студентів можна назвати їхню активну творчу позицію, здатність до самомотивації, самоорганізації та самоконтролю. Студент має бути психологічно відкритим до нових ідей, мати природний інтерес до них і критично мислити" [4, с. 72]. Тому викладач повинен надати можливість кожному студенту ефективно самореалізуватися в самостійній навчальній діяльності. Діяльність, в основі якої лежить взаємодія викладача і студента, сприяє розвитку особистості і позитивно впливає на результати самостійної діяльності студентів.

Таким чином, виходячи з викладеного вище, ми формуємо концептуальні засади самостійної діяльності студентів на основі компетентнісного підходу: виділення етапів самостійної діяльності студентів згідно з логікою формування професійної компетентності; виявлення залежності рівня професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі виконання самостійної діяльності; забезпечення системності професійної підготовки у процесі самостійної діяльності на основі компетентнісного підходу; формування наукового світогляду студентів та їх розумове виховання, що націлює на творчий підхід до використання самостійно отриманих знань; забезпечення наступності знань студентів у процесі самостійної діяльності; прогностично-мотиваційне спрямування самостійної діяльності студентів на основі компетентнісного підходу; диференційований підхід до змісту самостійної діяльності студентів у процесі освоєння професійно значущих знань і

вмінь, зокрема відбір обдарованих студентів, які мають бажання та здібності засвоювати знання на більш глибокому рівні.

Список використаних джерел

1. Григор'єва С. В. Гуманітаризація вищої освіти як шлях формування спеціаліста XXI століття / С. В. Григор'єва // Інженерна освіта на межі століть : традиції, проблеми, перспективи. – Х. : ХДПУ, 2000. – с. 29-30

2. Татур Ю. Г. Компетентный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования : Материалы ко второму заседению методологического семинара. Авторская версия. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 16 с.

3. Теоретико-методологічні засади інтеграції змісту гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах негуманітарного профілю: монографія / за заг. ред. Г. В. Онкович. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 336 с.

4. Шеремета П. М Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / П. М. Шеремета, Л. Г. Канищенко ; за ред. О. І. Сидоренка ; 2-е видання. – К. : Центр інновацій та розвитку, 1999. – 172 с.

УДК: 378

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

К. С. Червоненко, м. Запоріжжя

Автором актуалізовано проблему фахової підготовки майбутніх соціальних працівників. Визначено магістральні напрями основних проблем формування їхньої професійної компетентності: проблеми організації процесу навчання та практичної підготовки майбутніх фахівців; проблеми активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу на факультетах соціальної роботи.

Ключові слова: майбутні соціальні працівники; професійна підготовка; соціальна робота; професійна компетентність.

The article depicts the problem of future social workers' professional training. The main directions of the problems of formation of their professional competence have been revealed. They are: problems of organization of educational process and practical training of future professionals; problems of activization of faculty members' training at departments of social work.

Key words: future social workers, professional training, social work, professional competence.

Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників виступає сьогодні однією з актуальних наукових проблем. Це пов'язано передусім зі зміною вимог до рівня професійної компетентності працівників соціальної сфери та розширенням сфери їх професійних інтересів, у зв'язку зі зміною соціально-економічних та політичних умов розвитку нашої держави: зростанням соціальної напруги, втратою значною кількістю громадян свого соціального статусу та перспективи власного життя і майбутнього.

Україна не має багатого досвіду в підготовці майбутніх соціальних працівників, оскільки підготовка фахівців цієї сфери в нашій країні розпочалася

Созикіна Г. С.	190
Самовиховання як педагогічна умова формування соціальної відповідальності майбутніх фахівців	
Сокоренко А. Є.	193
Виховний потенціал підручників з іноземної мови	
Стяглик Н. І.	195
Роль практики в процесі професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів	
Сущенко Т. І.	198
Кафедра як регулятор інтенсифікації професійного самозростання викладача вищої школи	
Ткачова Н. О., Чжан Ювень	201
Теоретичні аспекти проблеми формування полікультурної компетентності молоді в сучасному суспільстві	
Цюприк А. Я.	204
Актуалізація самостійної діяльності студентів ВНЗ у контексті компетентнісного підходу	
Червоненко К. С.	207
Актуальні проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників у процесі професійної освіти	
Чернявська М. В.	210
Естетичне виховання студентської молоді засобами народного мистецтва	
Шарапова О. В.	212
Педагогічна підтримка як умова формування у слухачів-іноземців умінь самостійної навчальної діяльності	
СЕКЦІЯ III	
СУЧАСНА СЕРЕДНЯ ШКОЛА: ТЕОРІЯ І ДОСВІД	
Бутко О. В.	215
Економічний профіль навчання в системі профільного навчання старшої школи	
Гармаш С. А.	218
Проблема організації контролю навчально-пізнавальної діяльності школярів	
Д'яченко С. Л.	221
Role-playing and Theatre in English	
Дейниченко Г. В.	224
До проблеми національно-патріотичного виховання	
Доля А. С.	227
Формування економічної культури старшокласників	
Єрмакова Н. А.	229
Експерсія як ефективна форма виховної роботи зі студентами коледжу	
Жозе да Коста Г. О.	231
Застосування методу проектів у зарубіжних моделях навчання учнів	
Ляшова Н. М.	234
Досвід впровадження освітніх технологій сталого розвитку	